

СТРЕЛЬБИЦЬКА Л. Я.

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри державно-правових дисциплін
(Інститут права імені І. Малиновського
Національного університету
«Острозька академія»)
ORCID ID: 0000 0003 3657 2783

БЛАЩУК Т. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін
(Інститут права імені І. Малиновського
Національного університету
«Острозька академія»)
експерт
(Центр досконалості ім. Жана Моне
програми Еразмус+ «Хаб європейських
рішень» Національного університету
«Острозька академія»)
ORCID ID: 0000-0002-0605-1920

УДК 347.9: 347.121

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.75>**МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

У сучасних умовах система охорони здоров'я України стикається зі значним зростанням кількості конфліктів, які потребують швидкого, ефективного та емоційно врівноваженого вирішення. Традиційні судові процеси є затратними, як з точки зору часу, так і фінансів, а також часто не відповідають потребам сторін у збереженні довіри та конфіденційності. Медіація, як ефективний інструмент альтернативного вирішення спорів, має потенціал значно покращити ситуацію, забезпечивши якісне врегулювання конфліктів, створення гармонійного середовища у медичних закладах та оптимізацію судового процесу.

У статті авторами аналізується світовий досвід застосування медіації для врегулювання вирішення конфліктів між пацієнтами, лікарями та медичними установами, зокрема у США, країнах Європейського Союзу та Австралії. Ці країни демонструють ефективність медіації як інструменту для зниження судового навантаження, збереження конфіденційності спорів, підвищення довіри між сторонами конфлікту та економічної вигоди. Автори аналізують стан правового регулювання медіації в Україні, зазначаючи, що прийняття спеціального закону стало важливим кроком, однак подальший розвиток нормативної бази є необхідним. Висвітлено основні виклики, серед яких: брак обізнаності про медіацію серед медичних працівників і пацієнтів, недостатня кількість кваліфікованих медіаторів та прогалини у законодавчому регулюванні.

Метою статті є аналіз можливостей та перспектив впровадження медіації у сферу охорони здоров'я в Україні. Дослідження спрямоване на вивчення переваг, викликів та потенційного впливу медіації на вирішення конфліктів між

пацієнтами, лікарями та медичними установами, а також на адаптацію міжнародного досвіду до національних реалій.

Авторами підкреслюється, що медіація здатна стати не лише засобом вирішення конфліктів, але й інструментом для створення безконфліктного середовища у медичних закладах. Її використання може сприяти збереженню професійних відносин, покращенню якості медичних послуг та оптимізації роботи системи охорони здоров'я. На основі досвіду інших країн запропоновано шляхи подолання перешкод, що виникають при впровадженні медіації в Україні, зокрема вдосконалення правового регулювання, підготовка кваліфікованих медіаторів та популяризація цього методу серед пацієнтів і медичних працівників.

Ключові слова: охорона здоров'я, права людини, медіація, альтернативне вирішення спорів, медичні конфлікти, конфіденційність, професійна відповідальність, гармонізація законодавства, право ЄС.

Strelbitska L. Ya., Blashchuk T. V. Mediation as a means of resolving conflicts in the healthcare sector

In the current conditions, Ukraine's healthcare system is facing a significant increase in the number of conflicts that require rapid, effective, and emotionally balanced resolution. Traditional court processes are costly in terms of both time and finances and often fail to meet the parties' needs for trust and confidentiality. Mediation, as an effective tool for alternative dispute resolution, has the potential to significantly improve the situation by providing high-quality conflict resolution, creating a harmonious environment in medical institutions, and optimizing judicial processes.

The article analyzes the global experience in applying mediation to resolve conflicts between patients, doctors, and medical institutions, particularly in the United States, European Union countries, and Australia. These countries demonstrate the effectiveness of mediation as a tool for reducing court workloads, preserving the confidentiality of disputes, enhancing trust between conflicting parties, and providing economic benefits. The authors examine the state of legal regulation of mediation in Ukraine, noting that the adoption of a specific law was an important step; however, further development of the regulatory framework remains necessary. Key challenges are highlighted, including a lack of awareness about mediation among healthcare workers and patients, insufficient numbers of qualified mediators, and gaps in legislative regulation.

The article aims to analyze the opportunities and prospects for implementing mediation in the healthcare sector in Ukraine. The study focuses on examining the advantages, challenges, and potential impact of mediation on resolving conflicts between patients, doctors, and medical institutions, as well as adapting international experience to national realities.

The authors emphasize that mediation can become not only a means of resolving conflicts but also a tool for creating a conflict-free environment in medical institutions. Its use can contribute to maintaining professional relationships, improving the quality of medical services, and optimizing the functioning of the healthcare system. Based on the experience of other countries, the article proposes ways to overcome the obstacles to implementing mediation in Ukraine, including improving legal regulation, preparing qualified mediators, and popularizing this method among patients and medical workers.

Key words: healthcare, human rights, mediation, alternative dispute resolution, medical conflicts, confidentiality, professional responsibility, harmonization of legislation, EU law.

Вступ. Сучасна судова система України стикається з надмірним навантаженням, що ускладнює своєчасне вирішення багатьох спорів. Особливо це помітно у медичній сфері, де кількість конфліктів між пацієнтами, лікарями та медичними установами зростає з кожним роком. Такі спори нерідко пов'язані із претензіями до якості наданих послуг, порушенням прав пацієнтів або недотриманням професійних стандартів.

Високий рівень конфліктів у медичній сфері має кілька причин. По-перше, це підвищена емоційність ситуацій, що виникають у зв'язку зі охороною здоров'я і життя людини. По-друге, пацієнти часто відчують нестачу довіри до медичної системи, а лікарі та медичні заклади змушені захищатися від необґрунтованих звинувачень. Усе це створює значний тиск як на медичну галузь, так і на судову систему.

На цьому тлі виникає потреба в альтернативних способах вирішення спорів, які були б швидшими, менш витратними та більш орієнтованими на збереження конструктивних відносин між сторонами. Одним із таких способів є медіація, яка має потенціал стати ефективним інструментом у розв'язанні конфліктів у сфері охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження тематики медіації у сфері охорони здоров'я є надзвичайно актуальним, однак в існуючих публікаціях ця проблематика залишається недостатньо розробленою, особливо в контексті її застосування в Україні. У статті Рішар Е., Ванденторрен С., Камбон Л. «Умови успіху та здійсненності медіації у сфері охорони здоров'я для використання послугами медичного обслуговування незахищеними групами населення: попередній огляд робіт» (2022) [1] акцентується увага на важливості медіації для покращення доступу до медичних послуг. Автори аналізують механізми, які забезпечують успіх медіації, підкреслюючи значення взаємодії місцевих спільнот, активної участі громад та співпраці між зацікавленими сторонами. У дослідженні створено концептуальну модель для аналізу умов успішної медіації, що включає освітні заходи, залучення місцевих акторів та навігацію в системі охорони здоров'я, спрямовані на вирішення конфліктів та покращення медичного обслуговування.

У роботі О. В. Губанової «Роль та місце медіації у вирішенні медичних спорів (конфліктів)» (2022) [2] детально аналізується нормативно-правова база України щодо медіації. Авторка підкреслює, що медіація є бажаним методом врегулювання складних медичних спорів і може бути інтегрована у повсякденну діяльність медичних установ. Водночас зазначається, що чинне законодавство лише частково регулює питання медіації у сфері охорони здоров'я, залишаючи прогалини у правовому регулюванні цього механізму. Це обмежує можливості ефективного використання медіації, особливо у складних або багатосторонніх конфліктах.

Аналіз публікацій свідчить, що медіація має значний потенціал для вирішення медичних конфліктів, проте її впровадження стикається з низкою викликів. У міжнародних дослідженнях наголошується на перевагах медіації, таких як конфіденційність, економічна вигода та створення довіри між сторонами. Водночас українські роботи акцентують увагу на недостатньому рівні нормативного регулювання, браку обізнаності про медіацію серед пацієнтів і медичних працівників, а також обмеженій кількості кваліфікованих медіаторів. Ці фактори підкреслюють необхідність подальшого дослідження та адаптації міжнародного досвіду до умов України для забезпечення ефективного впровадження медіації у медичну сферу.

Постановка завдання. Метою цієї статті є аналіз можливостей і перспектив впровадження медіації у сферу охорони здоров'я в Україні. Завдання дослідження полягають у вивченні світового досвіду застосування медіації, оцінці стану правової бази України, визначенні переваг і викликів цього методу у медичній сфері. Особлива увага приділяється адаптації найкращих міжнародних практик до національних умов та формуванню рекомендацій щодо інтеграції медіації у систему охорони здоров'я з метою ефективного вирішення конфліктів і покращення якості надання медичних послуг.

Результати дослідження. Судова система України тривалий час перебуває під значним навантаженням, і конфлікти у сфері охорони здоров'я є суттєвою частиною цієї проблеми. Спори між пацієнтами, лікарями та медичними установами часто є результатом

недоліків у комунікації, непорозумінь або різних очікувань щодо медичних послуг. Водночас ці конфлікти нерідко супроводжуються емоційним напруженням і вимагають особливого підходу до їх вирішення. Медіація у таких ситуаціях пропонує ефективну альтернативу традиційному судовому процесу, сприяючи розв'язанню спорів у менш формалізованому та більш орієнтованому на співпрацю форматі.

Застосування медіації в охороні здоров'я дозволяє значно скоротити час вирішення конфліктів. Це особливо важливо у випадках, коли затримка у розв'язанні спору може вплинути на подальше лікування пацієнта або функціонування медичної установи. Медіація також забезпечує економічну вигоду для сторін, оскільки уникнення тривалих судових розглядів зменшує витрати на юридичні послуги, судові збори та інші пов'язані витрати.

Переваги медіації для сфери охорони здоров'я були висвітлені в дослідженні Ірини Сенюти «Медіація як засіб врегулювання спорів у сфері охорони здоров'я» (2020) [3]. У цій статті наголошується, що впровадження медіації в медичну сферу сприяє зменшенню тривалості вирішення конфліктів, зниженню репутаційних втрат для медичних установ і забезпеченню ефективного балансу між судовими та позасудовими формами захисту прав. Авторка підкреслює, що медіація дозволяє створити конструктивне середовище для взаємодії сторін, що позитивно впливає на довгострокові результати в системі охорони здоров'я.

У медичній сфері медіація виконує важливу роль у відновленні довіри між сторонами конфлікту. Пацієнти отримують можливість висловити свої занепокоєння, а медичні працівники — пояснити свої дії, уникнувши ескалації спору. Ця процедура сприяє створенню атмосфери, де обидві сторони можуть почуватися почутими та зрозумілими, що особливо важливо у випадках, коли конфлікт торкається етичних або професійних питань.

Медіація у сфері охорони здоров'я не лише зменшує навантаження на судову систему, але й сприяє побудові більш конструктивних стосунків між сторонами, забезпечуючи можливість продовжувати співпрацю після вирішення конфлікту. Це є важливим кроком до підвищення ефективності системи охорони здоров'я загалом, адже зменшення кількості невіршених спорів позитивно впливає на якість медичних послуг та довіру до них.

Медіація у сфері охорони здоров'я є важливим інструментом, який сприяє вирішенню конфліктів між пацієнтами, медичними працівниками та закладами охорони здоров'я. У багатьох країнах цей підхід набув широкого застосування завдяки своїй ефективності, гнучкості та здатності зберігати довіру між сторонами. Розглянемо практики США, країн ЄС (зокрема Німеччини та Франції) та Австралії, які демонструють різні моделі використання медіації у цій сфері.

Сполучені Штати Америки займають провідне місце у розвитку альтернативних способів вирішення спорів, зокрема медіації, яка знайшла широке застосування у сфері охорони здоров'я. Конфлікти між пацієнтами та лікарями, а також медичними установами, часто виникають через незадоволення якістю наданих послуг, звинувачення у професійній недбалості або непорозуміння щодо умов медичного страхування. Традиційні судові процедури у таких випадках нерідко є не лише фінансово затратними, але й малоефективними через тривалість розгляду справ та емоційне навантаження.

Медіація пропонує альтернативу формальним судовим розглядам, забезпечуючи швидке та економічно вигідне врегулювання спорів. У США цей інструмент активно використовується у вирішенні конфліктів, пов'язаних із медичним страхуванням, зокрема у випадках відмови у відшкодуванні або суперечок щодо умов договорів. Медіатор у таких випадках допомагає встановити конструктивний діалог між пацієнтами, страховими компаніями та медичними установами, сприяючи пошуку взаємоприйняттого рішення.

Значну роль медіація відіграє також у вирішенні спорів, пов'язаних із професійною відповідальністю лікарів. Пацієнти, які висувають претензії щодо якості наданої медичної допомоги, можуть обговорити свої занепокоєння у неформальному середовищі. У той же час медичні працівники отримують можливість пояснити свої дії та, за потреби, запропонувати компенсацію. Такий підхід сприяє уникненню загострення конфлікту та знижує ризик репутаційних втрат для лікарів і медичних закладів.

Правову основу для медіації у США було закладено Уніфікованим законом про медіацію (2001), який сприяв інтеграції медіації у різні сфери права, включаючи охорону здоров'я [4].

Досвід США наочно демонструє, що медіація є ефективним інструментом для врегулювання конфліктів у медичній галузі, забезпечуючи швидке вирішення спорів, збереження довіри між сторонами та зменшення витрат. Цей підхід може бути успішно адаптований для застосування.

Країни Європейського Союзу розглядають медіацію як важливий механізм вирішення спорів, зокрема у сфері охорони здоров'я. У Німеччині медіація інтегрована у правову систему через Закон «Про сприяння медіації та інших процедур позасудового врегулювання конфліктів» (2012) (Mediationsgesetz) [5]. Цей закон регулює медіацію у різних сферах, включаючи медичні конфлікти, забезпечуючи прозорість процедур і захист інтересів сторін.

Медіація у Німеччині часто використовується у спорах, пов'язаних із лікуванням пацієнтів. Наприклад, коли пацієнт незадоволений результатами медичної допомоги або вважає, що його права були порушені, медіація дозволяє знайти компроміс без звернення до суду. Особливо ефективно цей метод працює у випадках, коли необхідно швидке вирішення спору, щоб не переривати процес лікування. Крім того, у Німеччині поширена практика медіації у межах судового процесу, що дозволяє суддям спрямовувати сторони до медіатора перед винесенням рішення.

Франція активно розвиває медіацію як ефективний інструмент вирішення конфліктів у сфері охорони здоров'я. Вона є інтегрованою частиною судової процедури у справах, пов'язаних із медичними послугами, що дозволяє забезпечити більш гнучкий підхід до врегулювання спорів. У цьому контексті важливим аспектом є емпатія, яка лежить в основі французької моделі медіації, особливо у випадках, коли конфлікти супроводжуються значним емоційним напруженням.

Медіатори у Франції призначаються судами для сприяння вирішенню конфліктів між пацієнтами та медичними працівниками. Цей підхід орієнтований не лише на врегулювання спору, але й на відновлення довіри між сторонами. Особлива увага приділяється створенню середовища, де пацієнти можуть вільно висловлювати свої емоції, занепокоєння і потреби, а лікарі мають можливість пояснити свої дії та продемонструвати співчуття до ситуації. Такий підхід сприяє зменшенню емоційного тиску і сприяє пошуку взаємоприйнятного рішення.

Французька модель медіації підкреслює важливість конструктивного діалогу, де основну роль відіграють не лише факти, але й взаємне розуміння та співпереживання. Пацієнти та лікарі залучаються до процесу, що сприяє їхньому активному спілкуванню, обговоренню основних причин конфлікту та пошуку шляхів його вирішення, які враховують інтереси обох сторін. Емпатія у цьому контексті є основою, яка дозволяє зменшити напруженість і уникнути ескалації спору.

Окрім країн Європейського Союзу, медіація як спосіб вирішення конфліктів у сфері охорони здоров'я активно використовується в Австралії. Ця країна пропонує унікальний досвід застосування медіації у медичній сфері, зокрема для вирішення спорів щодо професійної відповідальності лікарів. Такі конфлікти часто виникають через претензії пацієнтів до якості наданих послуг або через порушення стандартів лікування.

Австралійська модель медіації базується на принципах добровільності та конфіденційності, що дозволяє пацієнтам і медичним працівникам самостійно ініціювати процедуру без необхідності публічного розгляду справи. Це сприяє збереженню репутації обох сторін. У країні діють програми сертифікації медіаторів, які забезпечують високий рівень професійності фахівців, залучених до процесу. Як зазначено у статті Ульріха Магнуса «Медіація в Австралії: розвиток і проблеми» (2012), медіація розглядається як дешевша та швидша альтернатива традиційним судовим процедурам [6]. У країні створено національні стандарти практики та організації забезпечення якості, що сприяють підвищенню рівня послуг і кваліфікації медіаторів.

Особливо цікавим є те, що медіація в Австралії сприяє не лише вирішенню конфліктів, але й розвитку навичок конструктивної комунікації у сторін. Це має довгостроковий

позитивний вплив, допомагаючи запобігати повторним конфліктам і підвищуючи рівень довіри до системи охорони здоров'я.

Законодавче врегулювання медіації в Україні отримало розвиток з прийняттям Закону «Про медіацію» (2021) [7]. Цей закон закріплює ключові принципи медіації, такі як добровільність, конфіденційність і нейтральність медіатора, а також визначає правовий статус медіаторів і порядок проведення процедури.

Попри прийняття базового закону, інтеграція медіації у законодавство, що регулює сферу охорони здоров'я, залишається недостатньо розробленою. Існуючі нормативно-правові акти, такі як Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-ХІІ [8] та інші, не містять чітких механізмів для вирішення конфліктів між пацієнтами та медичними установами за допомогою медіації. Це створює правові прогалини, які ускладнюють практичне впровадження процедури.

До інших недоліків належить невизначеність механізмів виконання медіаційних угод та недостатня інтеграція медіації у судову систему. Крім того, відсутність обізнаності про медіацію серед медичного персоналу та пацієнтів вимагає додаткових зусиль у сфері популяризації та навчання. Для ефективного використання медіації у медичній сфері потрібне подальше вдосконалення нормативно-правової бази та її практична адаптація до потреб галузі охорони здоров'я.

Запровадження медіації у сферу охорони здоров'я в Україні має значний потенціал для вирішення конфліктів, що виникають між пацієнтами, лікарями та медичними закладами. Як свідчить світовий досвід, медіація є ефективним інструментом, що дозволяє вирішувати спори у сфері охорони здоров'я швидше, конфіденційніше та з меншими витратами. Приклади впровадження медіації в США, країнах ЄС та Австралії демонструють її здатність покращувати функціонування як судової системи, так і системи охорони здоров'я загалом. Як зазначає Губанова О. В. у статті «Роль та місце медіації у вирішенні медичних спорів (конфліктів)» (2022), медіація має значний потенціал у створенні безконфліктного середовища та покращенні взаємодії між сторонами конфлікту.

Однією з ключових переваг є зменшення навантаження на судову систему. У багатьох країнах світу медіація стала ефективним засобом врегулювання медичних спорів, таких як претензії щодо якості наданих послуг або етичних аспектів медичного обслуговування. Це дозволяє уникнути тривалих судових процесів, які часто супроводжуються високими фінансовими та часовими витратами. Подібно до міжнародної практики, медіація в Україні може забезпечити швидший і ефективніший механізм вирішення таких конфліктів, знижуючи кількість справ, які потрапляють до суду.

Іншою важливою перевагою є підвищення довіри пацієнтів і лікарів до системи охорони здоров'я. Світовий досвід демонструє, що медіація сприяє створенню відкритої та конструктивної комунікації між сторонами конфлікту. Пацієнти отримують можливість бути почутими та обговорити свої претензії у неформальній обстановці, тоді як лікарі можуть пояснити свої дії та запропонувати рішення. Такий підхід допомагає відновити довіру до медичних установ і професіоналів, що є важливим для стабільності всієї системи охорони здоров'я.

Збереження конфіденційності конфліктів є ще однією суттєвою перевагою медіації. У країнах, де медіація стала частиною правової культури, збереження конфіденційності дозволяє захистити репутацію медичних установ і лікарів, а також забезпечити комфортний простір для вирішення чутливих питань. В Україні медіація може стати таким же дієвим інструментом для захисту інтересів усіх сторін конфлікту.

Економічна вигода для сторін конфлікту також підтверджується міжнародною практикою. Традиційний судовий розгляд передбачає значні витрати на юридичні послуги, збори та інші супутні витрати. У країнах із розвинутою системою медіації цей процес є значно менш затратним, що робить його доступним як для пацієнтів, так і для медичних установ. Аналогічно, в Україні швидке вирішення конфлікту через медіацію дозволить зосередитися на наданні якісної медичної допомоги, зменшуючи непродуктивні втрати часу та ресурсів.

Впровадження медіації у сферу охорони здоров'я в Україні стикається з низкою викликів, які уповільнюють її розвиток. Однією з головних проблем є недостатня обізнаність як

пацієнтів, так і медичних працівників про можливості медіації як ефективного способу вирішення конфліктів. Відсутність достатньої кількості кваліфікованих медіаторів, які мають спеціалізовані знання у медичній сфері, також створює труднощі у застосуванні цього методу. Сторони конфлікту часто не довіряють альтернативним способам врегулювання спорів, віддаючи перевагу традиційним судовим процесам, які сприймаються як більш авторитетні. Dodatkowo ситуацію ускладнюють прогалини у законодавчому та інституційному регулюванні, зокрема відсутність чітких механізмів виконання медіаційних угод у медичній сфері. Для ефективного впровадження медіації в Україні необхідно подолати ці бар'єри через підвищення обізнаності, підготовку фахівців, зміцнення довіри до медіації та вдосконалення нормативної бази.

Висновки. Медіація є перспективним інструментом вирішення конфліктів у сфері охорони здоров'я, який демонструє свою ефективність у багатьох країнах світу, включаючи США, країни ЄС та Австралію. Досвід цих держав свідчить, що медіація дозволяє не лише зменшити навантаження на судову систему, але й сприяє покращенню якості взаємодії між пацієнтами, лікарями та медичними установами, забезпечуючи конфіденційність, економічну вигідність і швидкість вирішення спорів.

Україна зробила важливий крок у розвитку медіації з прийняттям Закону «Про медіацію» (2021), який створив правову основу для її впровадження. Однак для повноцінного використання медіації у медичній сфері необхідно вдосконалити законодавчу базу, забезпечити підготовку спеціалізованих медіаторів, адаптувати міжнародний досвід до національних умов та популяризувати цей метод серед пацієнтів і медичного персоналу.

Запровадження медіації сприятиме зниженню емоційного напруження під час вирішення конфліктів, підвищенню довіри до системи охорони здоров'я та створенню конструктивних відносин між сторонами. Крім того, медіація може стати ключовим інструментом для управління конфліктами у медичних установах, що дозволить не лише покращити якість надання послуг, але й створити безконфліктне робоче середовище.

Таким чином, впровадження медіації у медичну сферу України має всі передумови стати ефективним засобом для подолання існуючих викликів, підвищення якості медичних послуг і створення гармонійного середовища у системі охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Richard E, Vandentorren S, Cambon L Conditions for the success and the feasibility of health mediation for healthcare use by underserved populations: a scoping review *BMJ Open* 2022;12:e062051. doi: <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2022-062051> (date of access: 02.08.2024).
2. Губанова О. В. Роль та місце медіації у вирішенні медичних спорів (конфліктів). *Полтавський правовий часопис*. 2022. № 1. С. 40–50. DOI: <https://doi.org/10.21564/2786-7811.1.287732>. (дата звернення: 02.08.2024).
3. Senyuta I. Ya. Mediation as a means of dispute resolution in the field of health care. *Issues of the state of modern legal education and professional culture of lawyers*. 2020. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-141-4/215-231> (date of access: 02.08.2024).
4. Uniform Mediation Act of August 10–17, 2001. Uniform Law Commission. URL: <https://www.uniformlaws.org/viewdocument/enactment-kit-30?CommunityKey=45565a5f-0c57-4bba-bbab-fc7de9a59110> (date of access: 02.08.2024).
5. The Law on Promoting Mediation and Other Procedures for Out-of-Court Settlement of Conflicts. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_mediationsg/englisch_mediationsg.html#p0012 (date of access: 02.08.2024).
6. Magnus, U. Mediation in Australia: Development and Problems. In Hopt, K.J., & Steffek, F. (Eds.), *Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective*. Oxford: Oxford Academic, 2012. Online edn, January 24, 2013. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199653485.003.0017> (date of access: 02.08.2024).
7. Про медіацію від 16.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 02.08.2024).
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/ed20250101#Text> (дата звернення: 02.08.2024).

